

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Obsah:

- Popis systému
- Druhy dávek

Základní důchodové pojištění tvoří spolu s nemocenským pojištěním součást sociálního zabezpečení v užším slova smyslu.

Popis systému

Český důchodový systém se skládá ze dvou částí.

Prvním pilířem je **povinné základní důchodové pojištění**, dávkově definované (DB) a průběžně financované (PAYGO). Je univerzální a zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby, právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce, neexistují speciální odvětvová schémata apod. Pouze v oblasti organizačního a administrativního zabezpečení platí určité odchylky pro tzv. silové resorty (např. vojáci, policisté, celníci, hasiči). Důchod ze základního důchodového pojištění pobírá více než 99 % obyvatel ve věku vyšším, než je věková hranice pro nárok na starobní důchod.

Vedle toho existuje dobrovolné doplňkové, příspěvkově definované (DC), kapitálově financované **penzijní připojištění se státním příspěvkem**. Penzijní připojištění se státním příspěvkem je možno podle terminologie EU považovat za třetí pilíř důchodového systému. Součástí třetího pilíře jsou i **produkty komerčních pojišťoven - zejména životního pojištění**. Důchody přiznávané ze třetího pilíře se zatím podílejí na příjmech důchodců zanedbatelnou měrou. Tento pilíř však není v obsahu webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, protože jde o působnost Ministerstva financí. V členských státech EU obvyklý druhý pilíř (zaměstnavatelské penzijní systémy) v českém důchodovém systému neexistuje.

Základním hmotněprávním předpisem, který upravuje nároky na důchody ze základního důchodového pojištění, způsob stanovení výše důchodů a podmínky pro jejich výplatu, je **zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění**, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1996.

Druhy dávek

Ze základního důchodového pojištění se poskytují tyto důchody:

- **starobní** (včetně tzv. předčasného starobního důchodu),
- **invalidní**,
- **vdovský a vdovecký**,
- **sirotčí**.

Důchod se skládá ze dvou složek, a to

- ze základní výměry (stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků) a
- z procentní výměry

Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo na výplatu starobního důchodu nebo invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to vyšší. Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního nebo invalidního důchodu a na výplatu vdovského důchodu nebo vdoveckého důchodu a nebo sirotčího důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry, nestanoví-li zákon o důchodovém pojištění jinak.

O nároku na důchod, jeho výši a výplatě rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení s výjimkou případů, kdy jsou příslušné k rozhodování orgány sociálního zabezpečení ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti (v případě příslušníků ozbrojených sil a sborů).

Starobní důchody

Podmínky nároku na řádný starobní důchod (§ 29 zákona o důchodovém pojištění)

Pojištěnec má nárok na řádný starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění

- a. nejméně 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen "důchodový věk"), nebo
- b. 15 let a dosáhl aspoň 65 let věku.

Zákon č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, zavedl s účinností od 1. ledna 2010 postupné prodlužování doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod z 25 roků na 35 roků (resp. z 15 roků na 20 roků v případě kratší doby pojištění); tempo prodlužování – jeden rok za každý rok účinnosti zákona.

1. Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně
 - a. 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen „důchodový věk“) před rokem 2010,
 - b. 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
 - c. 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
 - d. 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,
 - e. 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
 - f. 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
 - g. 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
 - h. 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,
 - i. 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
 - j. 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
 - k. 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.
2. Pojištěnec má nárok na starobní důchod, pokud nesplnil podmínky uvedené pod bodem 1., také tehdy, jestliže získal dobu pojištění nejméně
 - a. 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku aspoň 65 let,

- b. 16 let a dosáhl v roce 2010 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
 - c. 17 let a dosáhl v roce 2011 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
 - d. 18 let a dosáhl v roce 2012 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
 - e. 19 let a dosáhl v roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
 - f. 20 let a dosáhl po roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození.
3. Pojištěnec, který nespĺňuje podmínky uvedené v bodě 1. písm. g) až k), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal aspoň 30 let doby pojištění bez náhradních dob pojištění.
 4. Pojištěnec, který nespĺňuje podmínky stanovené v bodech 1, 2 nebo 3, má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku 65 let a splnil podmínky nároku na invalidní důchod stanovené zákonem o důchodovém pojištění.

Podmínky nároku na předčasný trvale krácený starobní důchod (§ 31 zákona o důchodovém pojištění)

Pojištěnec má nárok na předčasný trvale krácený starobní důchod, jestliže

- a. získal dobu pojištění nejméně 25 let, a
- b. do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše tři roky.

Zákon č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, zavedl s účinností od 1. ledna 2010 postupné prodloužení období pro předčasný odchod do starobního důchodu. Toto opatření zachovává dosavadní možnost odchodu do předčasného starobního důchodu až o tři roky dříve, a to při důchodovém věku 63 let a nižším; při důchodovém věku vyšším než 63 let se délka období pro možnost předčasného odchodu do důchodu postupně prodlužuje, a to až na 5 roků v případě pojištěnců, jejichž důchodový věk bude činit 65 let. Rovněž v případě předčasného starobního důchodu se postupně prodlužuje délka potřebné doby pojištění pro nárok na tento důchod, a to obdobně jako v případě řádného starobního důchodu.

Přiznání tohoto důchodu vylučuje nárok na řádný starobní důchod.

Důchodový věk (§ 32 zákona o důchodovém pojištění)

Důchodový věk činí

- a. u mužů 60 let,
- b. u žen
 1. 53 let, pokud vychovaly alespoň pět dětí,
 2. 54 let, pokud vychovaly tři nebo čtyři děti,
 3. 55 let, pokud vychovaly dvě děti,
 4. 56 let, pokud vychovaly jedno dítě, nebo
 5. 57 let,

jde-li o pojištěnce narozené před rokem 1936.

U pojištěnců narozených v období let 1936 až 1968 se důchodový věk stanoví podle přílohy k zákonu o důchodovém pojištění (viz následující tabulka).

Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1968

Rok narození	mužů	Důchodový věk činí u žen s počtem vychovaných dětí					
		0	1	2	3	4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r	61r+8m	60r+4m	59r	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+4m	62r	60r+8m	59r+4m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+8m	62r+4m	61r	59r+8m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	62r+8m	61r+4m	60r	60r	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r	61r+8m	60r+4m	60r+4m	59r
1961	64r+4m	64r+4m	63r+4m	62r	60r+8m	60r+8m	59r+4m
1962	64r+6m	64r+6m	63r+8m	62r+4m	61r	61r	59r+8m
1963	64r+8m	64r+8m	64r	62r+8m	61r+4m	61r+4m	60r
1964	64r+10m	64r+10m	64r+4m	63r	61r+8m	61r+8m	60r+4m
1965	65r	65r	64r+8m	63r+4m	62r	62r	60r+8m
1966	65r	65r	65r	63r+8m	62r+4m	62r	61r
1967	65r	65r	65r	64r	62r+8m	62r	61r+4m
1968	65r	65r	65r	64r	63r	62r	61r+8m

Vysvětlivky: "r" znamená rok, "m" znamená měsíc

U pojištěnců narozených po roce 1968 činí důchodový věk

- a. u mužů 65 let,
- b. u žen
 1. 62 let, pokud vychovaly alespoň 4 děti,
 2. 63 let, pokud vychovaly 3 děti,
 3. 64 let, pokud vychovaly 2 děti,
 4. 65 let.

Důchodový věk lze zjistit pomocí kalkulačky umístěné na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (www.mpsv.cz > důchodové pojištění > kalkulačky > věková kalkulačka).

Výše řádného starobního důchodu (§ 33 a 34 zákona o důchodovém pojištění)

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

Výše základní výměry důchodu činí od 1. srpna 2008 2 170 Kč měsíčně.

Výše procentní výměry důchodu činí za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5 % výpočtového základu.

Do doby pojištění se započítává i tzv. náhradní doba pojištění (§ 5 zákona o důchodovém pojištění), avšak pouze v rozsahu 80 %, pokud jde o

- dobu studia (studium probíhající po 31. prosinci 2009 se však již za náhradní dobu pojištění nepovažuje – viz „Hlavní změny schválené v roce 2008“),
- dobu vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, jestliže náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci a v rozsahu tří let také doba, kdy uvedené dávky nenáleží s tím, že před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku,
- doby, po které jsou osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost,
- doba výkonu civilní služby a
- doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně (před 1. lednem 2010 doba pobírání plného invalidního důchodu).

Pokud jde o dobu výkonu základní vojenské služby, dobu péče o dítě do dosažení stanoveného věku a dobu péče o osobu závislou z důvodu nepříznivého zdravotního stavu na péči jiné osoby, započítávají se plně.

Výše procentní výměry se zvyšuje za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na starobní důchod bez pobírání tohoto důchodu, a to za každých celých 90 kalendářních dnů o 1,5 % výpočtového základu.

Kromě toho byla **zákonem č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, zavedena s účinností od 1. ledna 2010** možnost zvyšování procentní výměry starobního důchodu za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na tento

důchod při jeho souběžném pobírání v plné výši, a to o 0,4 % výpočtového základu za každých 360 kalendářních dnů nebo při pobírání tohoto důchodu v poloviční výši, a to o 1,5 % výpočtového základu za každých 180 kalendářních dnů. Toto opatření se týká období výdělečné činnosti vykonávané po 31. prosinci 2009.

Výše procentní výměry důchodu činí nejméně 770 Kč měsíčně.

Výše předčasného trvale kráceného starobního důchodu (§ 36 zákona o důchodovém pojištění)

Výše důchodu se stanoví obdobně jako v případě normálního řádného důchodu s tím, že se procentní výměra odpovídající získané době pojištění krátí o 0,9 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dní z doby ode dne přiznání důchodu do dosažení důchodového věku.

Zákon č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění, změnil s účinností od 1. 1. 2010 v souvislosti s postupným prodlužováním období pro předčasný odchod do starobního důchodu (viz shora) i procentní sazbu snížení procentní výměry předčasného starobního důchodu v případech, kdy období od přiznání důchodu do dosažení důchodového věku je delší než 720 kalendářních dnů. Pokud ode dne přiznání předčasného starobního důchodu chybí do dosažení důchodového věku nejvýše 720 kalendářních dnů, snižuje se procentní výměra důchodu za každých i započatých 90 kalendářních dnů stejně jako dosud o 0,9 % výpočtového základu. Pokud je období od přiznání důchodu do dosažení důchodového věku delší, snižuje se procentní výměra důchodu od 721. kalendářního dne za každých i započatých 90 kalendářních dnů o 1,5 % výpočtového základu (dosud o 0,9 % výpočtového základu).

Výše procentní výměry důchodu se pojištěnci, který po vzniku nároku na tento důchod vykonával do dosažení důchodového věku výdělečnou činnost, a proto nepobíral tento důchod, přepočte, a to s přihlédnutím k nově získané době pojištění.

Souběh starobního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti (37 zákona o důchodovém pojištění)

Výplata řádného starobního důchodu náleží osobám vykonávajícím výdělečnou činnost na základě pracovněprávního vztahu, jen pokud je tento vztah sjednán na dobu určitou, nejdéle však na dobu jednoho roku, lze-li jej podle zvláštních právních předpisů na tuto dobu sjednat. **Zákon č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění**, tuto podmínku s účinností od 1. ledna 2010 zrušil.

Výplata předčasného starobního důchodu nenáleží do dosažení důchodového věku, pokud je vykonávána výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci; ode dne dosažení důchodového věku platí stejná pravidla jako v případě řádného starobního důchodu.

Podávání žádosti o důchod (§ 82 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení)

Žádosti o přiznání dávky důchodového pojištění sepisuje s občany okresní správa sociálního zabezpečení příslušná podle místa trvalého pobytu občana nebo místa hlášeného pobytu v ČR, jde-li o cizince.

Za občany, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemohou sami podávat žádost o dávku důchodového pojištění, mohou s jejich souhlasem a na základě potvrzení lékaře o zdravotním stavu těchto občanů podat tuto žádost jejich rodinní příslušníci. Žádost může rovněž podat fyzická osoba na základě plné moci.

Žádost lze podat nejdříve čtyři měsíce přede dnem, od kterého občan žádá dávku důchodového pojištění přiznat.

Okresní správa sociálního zabezpečení je povinna sepsat žádost o dávku důchodového pojištění; nesmí odmítnout sepsání žádosti, a to i když má za to, že občan nesplňuje podmínky stanovené pro nárok na dávku důchodového pojištění nebo není-li žádost občana doložena potřebnými doklady.

Zaměstnavatel je povinen do 8 dnů ode dne, kdy obdržel výzvu okresní správy sociálního zabezpečení sepisující žádost o dávku důchodového pojištění, sdělit písemně požadované údaje.

To, co je uvedeno pro podávání žádosti u starobního důchodu platí i pro všechny ostatní druhy důchodů.

INVALIDNÍ DŮCHODY

PRÁVNÍ ÚPRAVA ÚČINNÁ PO 31. 12. 2009

Zákonem č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, se s účinností od 1. 1. 2010 nově vymezuje invalidita. Místo dosavadní plné a částečné invalidity byla zavedena třístupňová invalidita (invalidita třetího, druhého a prvního stupně). Současně byla místo plného invalidního a částečného invalidního důchodu zavedena jedna dávka, a to invalidní důchod (pro invaliditu třetího, druhého nebo prvního stupně).

Pokud jde o důchody přiznané před 1. 1. 2010 považuje se s účinností od 1. 1. 2010 plný invalidní důchod ve výši, v jaké náležel ke dni 31. 12. 2009, za invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Částečný invalidní důchod se ve výši, v jaké náležel ke dni 31. 12. 2009, považuje od 1. 1. 2010 za invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně, byl-li důvodem částečné invalidity pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti nejméně o 50 %, a za invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně v ostatních případech. Plátcí důchodu je uložena povinnost nejpozději do 31. 1. 2010 zaslat poživateli současného plného invalidního a částečného invalidního důchodu písemné oznámení o tom, zda mu náleží invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, pro invaliditu druhého stupně nebo pro invaliditu prvního stupně.

Podmínky nároku na invalidní důchod (§ 38 zákona o důchodovém pojištění)

Pojištěnec má nárok na invalidní důchod, jestliže nedosáhl věku 65 let a stal se

- a. invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na řádný starobní důchod, popřípadě, byl-li přiznán předčasné trvale krácený starobní důchod, pokud nedosáhl důchodového věku, nebo
- b. invalidním následkem pracovního úrazu.

Invalidita (§ 39 zákona o důchodovém pojištění)

Pojištěnec je invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nastal pokles jeho pracovní schopnosti nejméně o 35 %.

Jestliže pracovní schopnost pojištěnce poklesla

- a. nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně,
- b. nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně,
- c. nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně.

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod (§ 40 zákona o důchodovém pojištění)

Ve srovnání s právní úpravou účinnou před 1. 1. 2010 dochází ke změně pouze v tom, že se nově zavádí alternativní možnost, kdy v případě pojištěnce staršího 38 let se podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity; potřebná doba pojištění činí přitom 10 roků.

Výše invalidního důchodu

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

Výše základní výměry činí od 1. 8. 2008 2 170 Kč měsíčně.

Výše procentní výměry invalidního důchodu činí za každý celý rok doby pojištění

- a. 0,5 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně,
- b. 0,75 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně,
- c. 1,5 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.

Při změně stupně invalidity se nově stanoví výše invalidního důchodu, a to ode dne, od něhož došlo ke změně stupně invalidity (způsob stanovení nové výše procentní výměry je upraven v § 41 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném po 31. 12. 2009).

Mění se přitom pouze výše procentní výměry invalidního důchodu, a to tak, že se procentní výměra ve výši, v jaké náležela ke dni předcházejícímu dni změny stupně invalidity, vynásobí příslušným koeficientem. Koeficient činí při změně:

- z prvního stupně na druhý 1,5
- z prvního stupně na třetí 3

- z druhého stupně na třetí 2
- z třetího stupně na druhý 0,5
- z třetího stupně na první 0,3333
- z druhého stupně na první 0,6666

Do doby pojištění se započítává i tzv. dopočtená doba, kterou je doba ode dne vzniku nároku na invalidní důchod do dosažení důchodového věku žen stanoveného pro bezdětné ženy – to platí i pro muže.

Do doby pojištění se započítává rovněž tzv. náhradní doba pojištění (stejně jako v případě starobního důchodu - viz shora).

Invalidní důchod a jeho výše v mimořádných případech (§ 42 zákona o důchodovém pojištění)

Na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně má nárok též osoba, která dosáhla aspoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území ČR a je invalidní pro invaliditu třetího stupně, jestliže tato invalidita vznikla před dosažením 18 let věku a tato osoba nebyla účastna pojištění po potřebnou dobu.

Procentní výměra invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně činí v těchto případech po 31. 12. 2009 45 % výpočtového základu. Pro účely stanovení výpočtového základu se za osobní vyměřovací základ považuje všeobecný vyměřovací základ, který o dva roky předchází roku přiznání tohoto invalidního důchodu, vynásobený příslušným koeficientem.

Takto stanovená výše procentní výměry je i minimální výší procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně osob, jejichž invalidita třetího stupně vznikla před dosažením věku 28 let, je-li tento důchod přiznán před dosažením věku 18 let nebo je-li období od 18 let věku do vzniku nároku na invalidní důchod kryto dobou pojištění nebo doba, která není kryta dobou pojištění, je kratší jednoho roku a dále pojištěnce, který ke dni vzniku nároku na tento důchod získal aspoň 15 roků pojištění bez náhradních dob pojištění; v případě invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně činí minimální výše procentní výměry polovinu takto stanovené částky a v případě invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně třetinu takto stanovené částky.

Přeměna invalidního důchodu na důchod starobní

Nárok na vyplácený invalidní důchod zaniká dnem, kterým jeho poživatel dosáhl věku 65 let, a tímto dnem zároveň vzniká nárok na starobní důchod ve výši, v jaké náležel dosavadní invalidní důchod, tj. neprovádí se výpočet starobního důchodu. Poživatel takového starobního důchodu však může požádat i o výpočet starobního důchodu podle standardních pravidel, v takovém případě mu bude náležet starobní důchod, který bude vyšší.

Poživatelům plných invalidních nebo částečných invalidních důchodů, kteří dosáhli věku 65 let již před 1. 1. 2010, budou tyto důchody přeměněny dnem 1. 1. 2010 na důchody starobní. O této přeměně invalidních důchodů na důchody starobní budou jejich poživatelé písemně informováni nositeli pojištění nejpozději do 31. 1. 2010.

Podávání žádosti o důchod (§ 82 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení)

Pozůstalostní důchody

(text odpovídá změnám přijatým s účinností od 1. 1. 2010 zákonem č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění; v závorkách je uvedeno znění účinné před 1. 1. 2010)

Vdovský a vdovecký důchod

Podmínky nároku na vdovský a vdovecký důchod (§ 49 a 50 zákona o důchodovém pojištění)

Vdova má nárok na **vdovský důchod** po zemřelém manželovi, který

- a. byl poživatelé starobního nebo invalidního důchodu (před 1. 1. 2010 plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu), nebo
- b. splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod (před 1. 1. 2010 na plný invalidní důchod) nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání).

Vdovec má nárok na **vdovecký důchod** za stejných podmínek jako vdova na vdovský důchod.

Vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela. Po uplynutí této doby má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže

- a. pečuje o nezaopatřené dítě,
- b. pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II až IV,
- c. pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II až IV,
- d. je invalidní ve třetím stupni (před 1. 1. 2010 plně invalidní),
- e. dosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk pro muže stejného data narození (před 1. 1. 2010 aspoň věku 55 let) nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže se splní některá z uvedených podmínek do pěti roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod.

To platí obdobně i pro nárok muže na **vdovecký důchod**.

Výše vdovského a vdoveckého důchodu (§ 51 zákona o důchodovém pojištění)

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

Výše základní výměry důchodu činí od 1. srpna 2008 2 170 Kč měsíčně.

Výše procentní výměry důchodu činí 50 % procentní výměry starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně (před 1. 1. 2010 plného invalidního důchodu), na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti (před 1. 1. 2010 nebo 50 % procentní výměry částečného invalidního důchodu po poživateli tohoto důchodu, který ke dni smrti nesplňoval

podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod).

Sirotčí důchod

Podmínky nároku na sirotčí důchod (§ 52 zákona o důchodovém pojištění)

Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, zemřel-li

- a. rodič (osvojitel), nebo
- b. osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ni bylo v době její smrti odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče,

jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená pod písmenem b) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu (před 1. 1. 2010 plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu) nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod (před 1. 1. 2010 na plný invalidní důchod) nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřeli následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání).

Oboustranně osiřelé dítě má nárok na sirotčí důchod po každém ze zemřelých rodičů.

Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi.

Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu.

Výše sirotčího důchodu (§ 53 zákona o důchodovém pojištění)

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

Výše základní výměry důchodu činí od 1. srpna 2008 2 170 Kč měsíčně; v případě oboustranného sirotka náleží základní výměra pouze jednou.

Výše procentní výměry důchodu činí 40 % procentní výměry důchodu, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.

Podávání žádosti o důchod (§ 82 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení)